

FARG'ONA VILOYATIDA SANOAT MAHSULOTLARINI TUMANLAR BO'YICHA TAQSIMLANISHI

Fattoxov Ne'matullox Abdulkakim o'g'li

Farg'ona davlat universiteti geografiya kafedrası o'qituvchisi

Numonov Shukurjon Shokirjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Farg'ona viloyatidagi sanoat mahsulotlarini yillar davomida o'sib borishi, xususan ularni tumanlar bo'yicha taqsimlanishini yoritilgan. Bu holatda viloyatdagi kuzatilayotgan holatlarga e'tibor qaratilgan. Shuningdek, ulardagi o'zgarishlarni ehtimoliy holatlari ko'rsatib o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *sanoat, shahar, tuman, mahsulot*

Sanoat, deb xom ashyo, material, yoqilg'i, energiya va boshqa mahsulotlar ishlab chiqaruvchi yoki aholiga xizmat ko'rsatuvchi korxonalar (zavod, fabrika, kon, shaxta, elektr stansiya, ferma va hk) majmuasiga aytiladi. Sanoat xalq xo'jaligining muhim sohasidir.

SANOAT, industriya — xalqxo'jaligining jamiyat ishlab chiqaruvchi kuchlari taraqqiyoti darajasiga hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadigan yetakchi tarmog'i; Sanoatning o'zi uchun hamda xalq xo'jaligining boshqa sohalari uchun mehnat qurollari va boshqa mahsulotlar ishlab chiqarish, shuningdek, xom ashyo, yoqilg'i qazib olish, energiya ishlab chiqarish, yog'och tayyorlash, Sanoatda yoki qishloq xo'jaligida olingan mahsulotlarga ishlov berish va ularni qayta ishlash bilan band korxonalar (fabrikalar, zavodlar, elektrostansiyalar, shaxtalar, konlar va boshqalar) majmui. Sanoat kengaytirilgan takror ishlab chiqarishning asosini tashkil etadi va industrial o'sishni ta'minlaydi. 20-asrning 80yillarida qabul qilingan tasniflashga ko'ra, Sanoat yiriklashtirilgan 18 tarmoqqa bo'linadi:

1. elektroenergetika;
2. yoqilg'i Sanoati;
3. qora metallurgiya;
4. rangli metallurgiya;
5. kimyo va neft kimyosi;
6. mashinasozlik va metallga ishlov berish;
7. o'rmon, yog'ochni qayta ishlash va sellulozaqog'oz;
8. qurilish materiallari Sanoati;
9. qurilishkonstruksiyalari va detallari Sanoati;
10. Oyna va chinnifayans Sanoati;
11. mikrobiologiya Sanoati
12. unyorma va aralash yem
13. poligrafiya Sanoat
14. tibbiyot Sanoati

15. oziq-ovqat Sanoati

16. Yengil sanoat

Sanoat tarmoqlari ham o'z navbatida — ishlov beruvchi sanoat va undiruvchi sanoat turlariga guruhlanadi.

Sanoatning ijtimoiy ishlab chiqarishning mustaqil tarmog'i sifatida vujudga kelishi hunarmandchilikning qishloq xo'jaligidan ajralib chiqishi — ikkinchi eng yirik mehnat taqsimoti bilan bog'liq. Kapitalistik Sanoat G'arbiy Yevropa mamlakatlarida 14—15-asrlarda paydo bo'ddi va oddiy kapitalistik kooperatsiya, manufaktura va yirik mashina industriyasi — fabrika bosqichlarini bosib o'tdi, 18-asr oxiri — 19-asr boshlarida manufakturadan mashina industriyasiga o'tish dastlab Angliyada, keyinroq boshqa Yevropa mamlakatlarida sanoat to'ntarishi tusini oldi. Rossiya va boshqa ayrim mamlakatlarda Sanoat 18-asr boshidan manufaktura ko'rinishida rivojlandi, 19-asrning 2-yarmidan mashina industriyasi taraqqiy etdi.

O'zbekiston xududida Sanoat taraqqiyoti ildizini uzoq tarixga ega bo'lgan hunarmandchilik tashkil etgan. Samarqand, Buxoro, Urganch, Toshkent, Qo'qon, Marg'ilon, Namangan, Andijon kabi shaharlarda mayda va yirik hunarmandchilik rivoj topdi. O'zbekistonda haqiqiy ma'nodagi Sanoatning paydo bo'lishi 19-asrning 2-yarmiga to'g'ri keladi. O'rta Osiyoning chor Rossiyasi tomonidan bosib olinishi natijasida o'lkaga rus sanoatchilari va Rossiya kapitali ham kirib keldi va xom ashyoga birlamchi ishlov beradigan Sanoat tarmoqlari (paxta tozalash, vino, araq, konserva, paxta moyi zavodlari) paydo bo'ldi va O'zbekistonda Sanoat Rossiya sanoati va iktisodiyoti bilan bog'liq holda rivojlandi.

Tuman va shaharlar bo'yicha sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi
(omilagi narxlarida, ming to'ni)

Yilbir	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022-yil yanvar- dekabr
Farg'ona viloyati	2 265,5	4 126,1	4 996,9	5 298,8	6 596,4	7 178,2	8 940,7	9 728,5	13 613,8	18 661,2	21 791,2	27 761,5	30 399,9
Farg'ona shahari	1 913,8	2 213,2	2 520,3	2 626,5	2 382,9	2 442,3	2 901,3	3 106,8	4 536,7	6 784,3	6 396,9	7 975,5	6 646,5
Qo'qon shahari	336,9	360,6	525,3	603,4	894,8	995,3	1 113,4	1 619,0	2 264,3	2 910,3	3 321,9	4 340,0	5 471,1
Qovunoy shahari	349,1	420,3	535,6	631,9	642,7	671,0	667,4	862,5	1 063,6	1 187,4	1 296,8	1 454,7	1 556,4
Marg'ilon shahari	50,1	98,3	122,2	141,4	339,7	168,1	397,2	345,8	534,0	881,0	913,2	1 440,0	1 553,9
<i>nomadlar</i>													
O'zbekiston	17,0	20,6	35,2	42,1	116,8	160,3	173,6	112,6	204,2	181,4	432,6	492,6	651,4
Qo'qon tumanasi	9,4	27,3	16,2	19,7	88,0	105,7	110,6	119,6	142,7	339,5	551,9	1 020,4	1 465,5
Bag'dod tumanasi	61,0	95,2	96,3	111,6	182,3	197,1	212,1	255,9	296,3	511,2	726,3	1 017,3	1 018,2
Ibroqim tumanasi	47,9	76,2	93,6	107,9	187,0	238,7	248,8	176,3	279,4	290,8	347,6	596,4	799,6
Bohloq tumanasi	11,8	24,3	30,8	35,4	104,0	126,0	128,0	206,1	299,5	333,1	561,9	740,7	830,5
Qora tumanasi	36,5	55,3	44,3	51,5	132,1	154,7	175,9	376,0	419,8	620,7	764,3	624,0	683,1
Ukchar'pek tumanasi	66,0	102,6	104,8	119,6	192,5	230,0	246,9	217,8	315,1	992,7	1 753,8	2 018,6	2 546,8
Rikhsan tumanasi	59,5	71,6	78,6	89,9	158,5	196,5	207,6	216,5	249,4	295,0	369,1	494,9	425,8
So'x tumanasi	4,8	12,3	8,9	18,6	70,6	75,4	82,5	61,7	81,3	40,4	90,0	95,9	111,6
Fo'hdolq tumanasi	206,4	332,2	381,2	453,5	482,4	496,6	522,9	1 203,6	1 410,4	2 165,0	2 324,8	3 367,5	3 172,3
O'rdaqon tumanasi	54,3	61,3	93,1	112,3	200,8	240,4	270,6	306,1	348,3	452,7	662,6	855,4	932,2
Farg'ona tumanasi	18,6	32,1	32,6	37,8	112,6	131,7	144,7	131,0	192,9	230,9	340,9	798,0	897,1
Dang'ara tumanasi	19,3	37,8	37,9	43,2	126,5	143,8	207,0	224,1	279,7	395,5	576,7	690,2	832,7
Yul'at tumanasi	10,6	27,6	30,5	28,3	87,6	101,4	105,4	98,5	113,8	102,0	152,7	428,0	503,1
Yozoyon tumanasi	7,5	25,3	19,7	23,2	91,6	101,2	102,8	86,6	122,4	18,0	186,9	210,4	193,6

ADABIYOTLAR:

1. Ismoilovich, A. Y., & Abdulxakim o'g, F. N. M. (2022). *ATMOSFERA XAVOSINI IFLOSLANISHINI OLDINI OLIHDA TARIXIY VA XORIJIY TAJRIBADAN FOYDALANISH. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(10), 167-179.*

2. Gayratovich, M. E., Abdusattor, A., & Nematulloh, F. (2022). THE ROLE OF HISTORICAL AND CULTURAL MONUMENTS IN THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE FERGANA VALLEY. *Scientific Impulse*, 1(4), 81-86.
3. Gayratovich, M. E., Ablazbek, M., & Nematulloh, F. (2022). ISSUES OF TOURISM DEVELOPMENT IN MOUNTAIN REGION. *Scientific Impulse*, 1(4), 71-75.
4. Абдуғаниев, О. И. (2022). ЛАНДШАФТ ВА БИОЛОГИК ХИЛМА-ХИЛЛИКНИ ГАТ-ТАХЛИЛ АСОСИДА БАҲОЛАШ. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(1), 53-58.
5. Abduganiev, O. I., & Makhkamov, E. G. (2022). ECOLOGICAL TOURISM IN PROTECTED NATURAL AREAS. *Journal of Geography and Natural Resources*, 2(02), 25-32.
6. Isomiddinovich, A. O., Maxmanazarovich, A. D., & Dilmurodovna, K. T. (2022). PROBLEMY AND PERSPECTIVE ECOLOGIZATION SELSKOGO HOZYAYSTVA NA OSNOVE ECOLOGO-HOZYAYSTVENNAYA OTSENKA TERRITORII. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 1(12), 568-575.
7. Abdug'aniyevich, A. H., & Abdumalik o'g'li, A. A. (2022). HUDUDNING TABIIY-GEOGRAFIK XUSUSIYATLARI AHOLI JOYLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMIL SIFATIDA. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 1(12), 576-581.
8. Абдувалиев, А. Ҳ., & Абдулхамидов, А. А. Ў. (2021). ФАРҲОНА ВОДИЙСИДА АҲОЛИ ЖОЙЛАШУВИНИНГ ИЖТИМОИЙИҚТИСОДИЙ ОМИЛЛАРИ. *Academic research in educational sciences*, 2(12), 1127-1136.